

Himos-Jämsän MATKAILUN ALUETALOUS- VAIKUTUSTEN selvitys

FCG Finnish Consulting Group Oy
/Matkailu, markkinointi ja viestintä
Jämsän kaupunki
06/2023

HIMOS ♥ JÄMSÄ

KESKI-SUOMEN LIITTO

HIMOS-JÄMSÄN MATKAILUN TUNNUSLUKUJA

136 MATKAILUALAN TOIMIPAIKKA,
joiden henkilöstömäärä **304** henkilötyövuotta
ja liikevaihto **40** milj. € (2021)

289 289 rekisteröityä yöpymistä (2022)

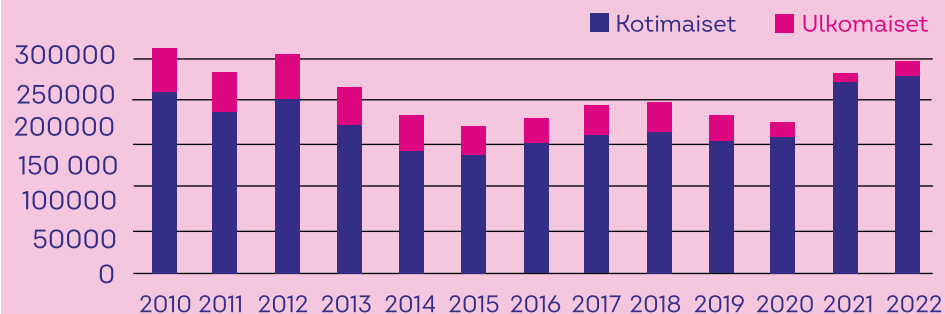
Kansallisuudet

1. Suomi 2. Viro 3. Alankomaat 4. Ruotsi

5 majoitusliikettä **578** huonetta **3604** vuodetta

Rekisteröidyt yöpymiset Jämsässä 2010-2022

▶ Välitön matkailutulo 2021 34,7 milj.€

▶ Välitön matkailutyöllisyys 2021 174 htv

2021
MATKAILUN
KOKONAISHYÖTY

65,4 milj.€

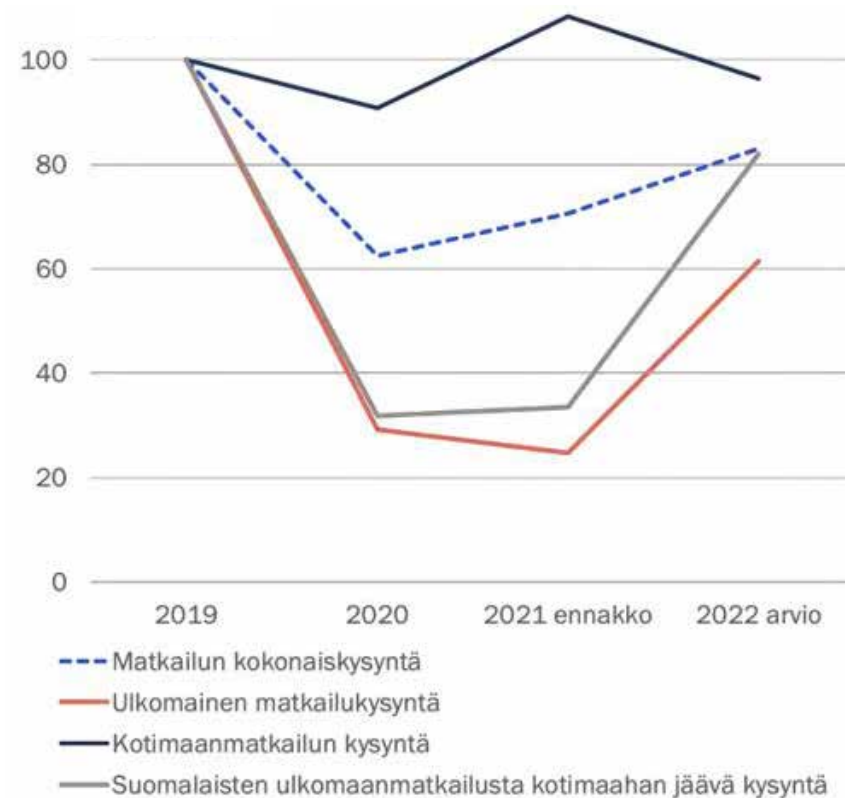
MATKAILUN
VÄLILLINEN
KOKONAISHYÖTY
22,2 milj.€

MATKAILUKYSYNNÄN KEHITYS SUOMESSA 2019-2022

- **Matkailukysyntä kuvaa matkailijoiden tuotteisiin ja palveluihin käyttämää rahamäärää Suomessa**
  - Vuosi 2021 matkailutilinpidon ennakkotieto
  - Vuosi 2022 arvio perustuen matkailutilastojen kehitykseen
- **Kansainvälinen matkailu lähti jyrkkään kasvuun vuonna 2022**
- **Ulkomainen matkailukysyntä nousi arviolta 62 prosenttiin huippuvuoden 2019 tasosta**
- **Suomalaisten ulkomaanmatkailun piristytessä selvästi, väheni kotimaanmatkailun kysyntä arviolta 11 prosenttia**

Lähde: Tilastokeskus

2019 = 100

YHTEENVETO VALTAKUNNALLISESTA MATKAILUKYSYNNÄSTÄ

VUODEN 2022 ARVIO

- Matkailukysyntä kasvoi 2 miljardia euroa
- Ulkomaanmatkailu piristyi selvästi
- Kotimaan matkailu hieman väheni

MATKAILUN BKT 2021

- Matkailun osuus bkt:sta 2,6 prosentista
1,6 prosenttiin 2019-2021

MATKAILUN KYSYNTÄ 2021

- Kotimaanmatkailun huippuvosi
- 13 maakuntaa ylitti 2019 tason
- Uusimaa, Lappi ja Etelä-Karjala eivät
vielä palautuneet koronasta
- Pirkanmaa nousi toiseksi suurimmaksi
maakunnaksi

TYÖLLISYYS 2021

- Työllisten määrä väheni 13 prosenttia
(20 000 työllistä) 2019-2021
- Matkailu työllisti vajaa 5 prosenttia
kaikista työllisistä

JÄMSÄN MATKAILUTOIMIALOJEN TOIMIPAIKAT, HENKILÖSTÖ JA LIIKEVAIHTO

MATKAILULLE TYYPILLISET TOIMIALAT ⁽¹⁾

- Majoitustoiminta (TOL 2008: 551, 552, 553, 559)
- Vapaa-ajan asuntojen omistus ja vuokraus
- Ravitsemistoiminta (TOL 2008: 561, 562, 563)
- Rautateiden henkilöliikenne (TOL 2008: 491)
- Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne (TOL 2008: 4932, 4939)
- Vesiliikenteen henkilökuljetus (TOL 2008: 501, 503)
- Ilmaliikenteen henkilökuljetus (TOL 2008: 511)
- Matkustajaliikennettä palveleva toiminta (TOL 2008: 52211, 52221, 5223)
- Kulkuneuvojen vuokraus, muu vuokraus (TOL 2008: 7711, 7721, 7734, 7735)
- Matkatoimisto- ja matkan järjestäjä palvelut (TOL 2008: 791, 799)
- Kulttuuripalvelut (TOL 2008: 9001, 9002, 9102, 9103, 9104)
- Urheilu- ja virkistyspalvelut (TOL 2008: 9311, 9321, 9329, 9604)

MATKAILUN LIITÄNNÄISTOIMIALAT

(pl. tukkukauppa)

- Polttoainekauppa (TOL 2008: 473)

MATKAILULLE EI-OMINAISET TOIMIALAT

(pl. tukkukauppa)

- Vähittäiskauppa (TOL 2008: 47 pl. 473)

	Toimipaikat	Henkilöstö- määrä	Liikevaihto (1000 €)
Matkailulle tyypilliset toimialat	136	304	39 648
Majoituspalvelut	18	16	6 391
Ravitsemispalvelut	51	137	17 050
Henkilöliikenteen palvelut	37	85	7 602
Matkatoimistot ja muut matkailupalvelut	8	4	613
Kulttuuri-, virkistys- ja urheilupalvelut	22	62	7 992
Matkailun liitännäistoimialat ja matkailulle ei-ominaiset toimialat	101	330	136 489
Polttoainekauppa	6	16	6 197
Vähittäiskauppa	95	314	130 292
YHTEENSÄ	237	634	176 137

Matkailulle tyypillisten toimialojen toimipaikkojen määrä on pieni ja suuri osa toimipaikoista on henkilöstömäärällä mitattuna pieniä.

Ei-ominaisten toimialojen merkitys matkailijoille on suuri, vaikka ko. yritysten liikevaihdon merkitys on pieni.

(1) TEM: Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyys selvitykset
- suositus käytettävistä määritelmistä ja luokituksista 23.5.2013

(2) Tilastokeskus 2023: Kunnittainen toimipaikkatilasto 2021

MATKAILUN LIIKETOIMINNAN KEHITYS JÄMSÄSSÄ 1993-2021: TOIMIPAIKAT ⁽¹⁾

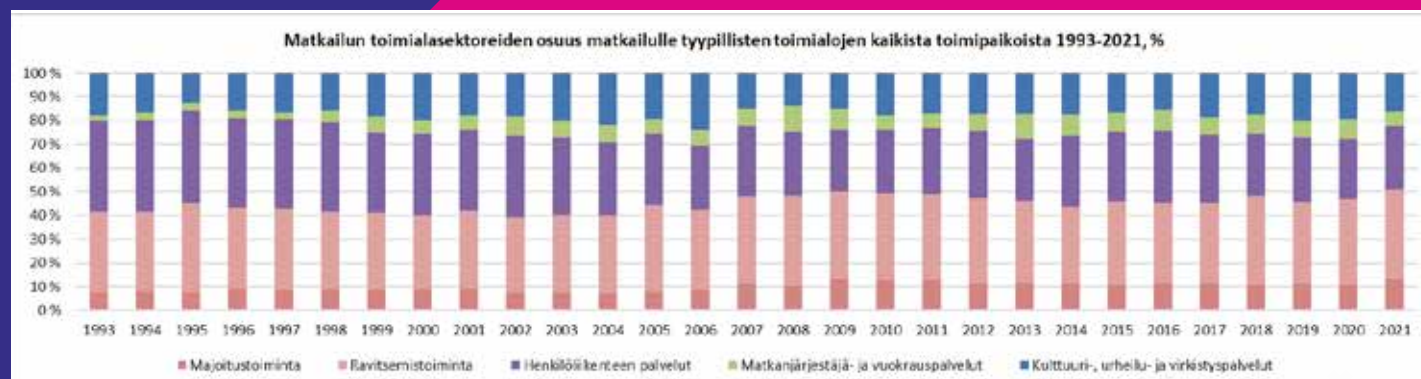
Toimipaikkojen määrä on pysynyt koko tarkastelujakson ajan suhteellisen tasaisena, muutos 1993-2021 +1 %.

- Majoitustoiminta +80 %
- Ravitsemistoiminta +11 %
- Henkilöliikenne -29 %
- Matkanjärjestäjä- ja vuokrauspalvelut +167%
- Kulttuuri-, urheilu- ja virkistys +8%

Majoitusta tarjoavien toimipaikkojen määrä on kasvanut merkittävästi, vaikka niiden osuus kokonaisuudesta on pieni. Myös matkanjärjestäjä- ja vuokrauspalvelu-toimipaikkojen määrä on kasvanut merkittävästi.

Toimipaikkoja oli

- Vähiten vuonna 1994 (127 kpl)
- Eniten vuonna 2006 (163 kpl)

(1) Tilastokeskus 2023: Kunnittainen toimipaikkatilasto 1993-2021

MATKAILUN LIIKETOIMINNAN KEHITYS JÄMSÄSSÄ 1993–2021: HENKILÖSTÖ ⁽¹⁾

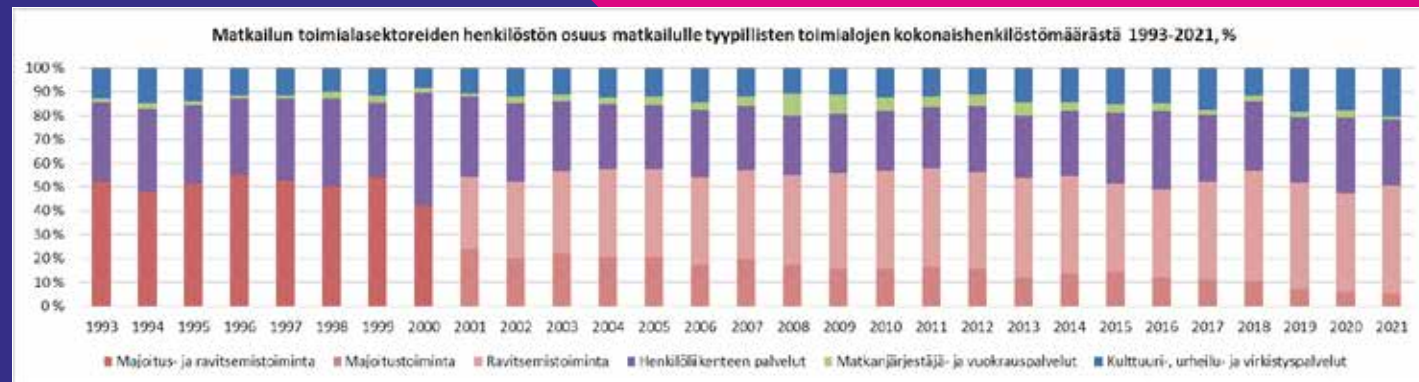
Henkilöstömäärä on pysynyt vuosina 1993–2012 varsin tasaisena ja ollut hieman alle tai yli 400 henkilötyövuotta. Poikkeuksena vuosi 2000, jolloin maaliikenteen henkilöstömäärä oli selvästi suurempi muihin vuosiin verrattuna. Vuonna 2013 henkilöstömäärä lisääntyi, mutta on sen jälkeen vähentynyt.

Vuosien 1993–2021 kehitystrendi on ollut vähenevä, muutos -17 %.

- Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- Henkilöliikennepalvelut -31 %
- Matkanjärjestäjä- ja vuokrauspalvelut -20 %
- Kulttuuri-, urheilu- ja virkistys +32 %

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan henkilöstön määrän vähentyminen saattaa selittyä vuokratyövoiman käytön lisääntymisellä ja työn tuottavuuden kasvulla.

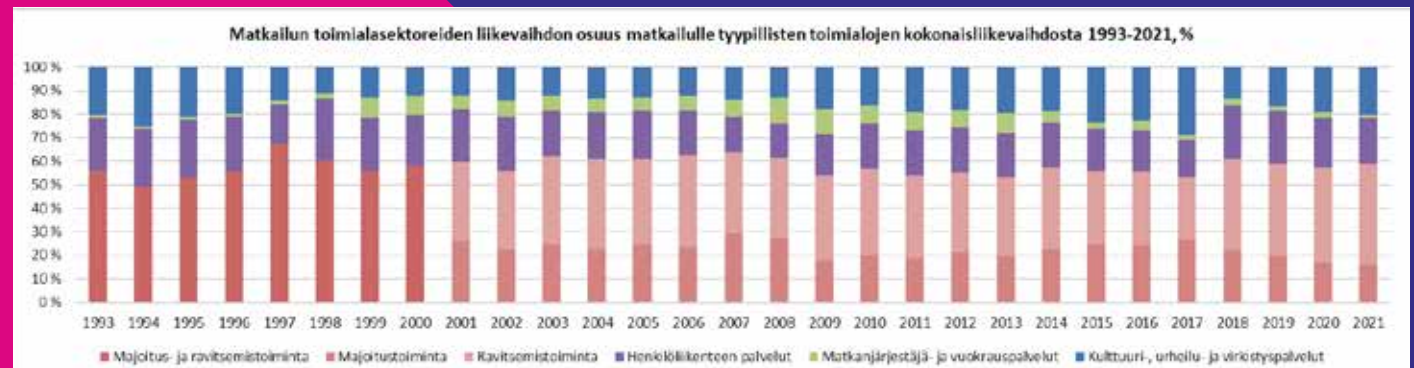
(1) Tilastokeskus 2023: Kunnittainen toimipaikkatilasto 1993–2021

MATKAILUN LIIKETOIMINNAN KEHITYS JÄMSÄSSÄ 1993–2021: LIIKEVAIHTO ⁽¹⁾

- Liikevaihto kasvoi vuosina 1993–2017 noin 166 %. Sen jälkeen liikevaihto on vähentynyt, vuosina 2017–2021 noin -32 %.
- Vuosien 1993–2021 kehitys-trendi on ollut kasvava, muutos +80 %.
- Majoitus- ja ravitsemistoiminta +90 %.
- Henkilöliikennepalvelut +56 %
- Matkanjärjestäjä- ja vuokrauspalvelut +136 %.
- Kulttuuri-, urheilu- ja virkistys +78 %.
- Liikevaihto on kasvanut merkittävästi vuoteen 2017 asti, mutta sen jälkeen erityisesti majoituksen sekä kulttuuri, urheilu- ja virkistyspalveluiden liikevaihto pudonnut.
- Myös koronavuosina ko. toimialojen liikevaihto on pysynyt matalalla tasolla.

(1) Tilastokeskus 2023: Kunnittainen toimipaikkatilasto 1993–2021

REKISTERÖITYJEN YÖPYMISTEN KEHITYS JÄMSÄSSÄ VUOSINA 1995-2022 ⁽¹⁾

KUVAUS

- Majoitustilasto kuvaa majoituspalvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä tietoja palvelujen käyttäjistä ja yöpymisten määristä. Tarjontaa esitetään majoitusliikkeiden huone- ja vuodekapasiteetin määrällä, käyttö lasketaan myytyjen huoneiden osuudella käytettävissä olevasta huoneiden määrästä (käyttöaste). Majoituspalvelujen kysyntää mitataan myös yöpymisten määrillä. Palvelujen käyttäjät on jaettu koti- ja ulkomaisiin matkailijoihin.

TIETOSISÄLTÖ

- Majoitustilasto sisältää tietoa rekisteröityjen majoitusliikkeiden, hotellien, motellien, matkustaja kotien, retkeilymajojen, lomakyläjen ja leirintäalueiden toiminnasta sekä liikkeiden, huoneiden ja vuoteiden määrästä, kapasiteetin käyttöasteesta, saapuneista vieraista asuinmaan mukaan, yöpymisistä asuinmaan ja matkan tarkoituksen mukaan, hotellihuoneiden keskihinnastoista ja yöpymisen keskihinnastoista erityyppisissä majoitusliikkeissä. Tilastoinnin piiriin kuuluvat majoitusliikkeet, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunupaikkaa sekä retkeilymajat.

Rekisteröidyt yöpymiset Jämsässä 1995, 2010, 2021 ja 2022

	1995	2010	2021	2022 (1-12)
Yöpymiset yhteensä	108 997	309 330	273 355	289 289
Kotimaiset	102 125	248 092	262 554	268 311
Osuus kaikista	94 %	80 %	96 %	93 %
Ulkomaiset	6 872	61 238	10 801	20 978
Osuus kaikista	6 %	20 %	4 %	7 %
Suurin ulkomaalaisryhmä	Saksa	Venäjä	Alankomaat	Viro
	Yhdysvallat	Viro	Viro	Alankomaat
	Venäjä	Ranska	Ruotsi	Ruotsi

MUUTA ⁽²⁾

- Rekisteröidyistä yöpymisistä 181 000 vapaa-ajan matkailijoita ja 79 300 business-matkailijoita
- Vuonna 2022 yhteensä 338 000 yöpymistä, AirBnB:ssä ja Vrbo:ssa 78 000 yöpymistä

(1) Tilastokeskus: Matkailutilastot, <http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/VisitFinland>

(2) Visitory

REKISTERÖITYJEN YÖPYMISTEN KEHITYS JÄMSÄSSÄ VUOSINA 1995-2022 ⁽¹⁾

- Eniten yöpymisiä oli vuonna 2010, yhteensä 309 330 kpl.
- Ulkomaisten yöpymisten määrä oli suurin vuonna 2007, yhteensä 67 630 kpl. Sen jälkeen ulkomaisten yöpymisten määrä ja osuus kaikista yöpymisistä on vähentynyt.
- Kotimaisten yöpymisten määrä oli suurin vuonna 2022, yhteensä 268 311 kpl.
- Jämsän yöpymisissä koronan vaikutus ei juurikaan näy, ainakaan negatiivisesti. Kotimaisten yöpymisten lisääntyminen on kompensoinut ulkomaisten yöpymisten vähenemisen.
- Kehitystrendi 1995-2022: +165 %.

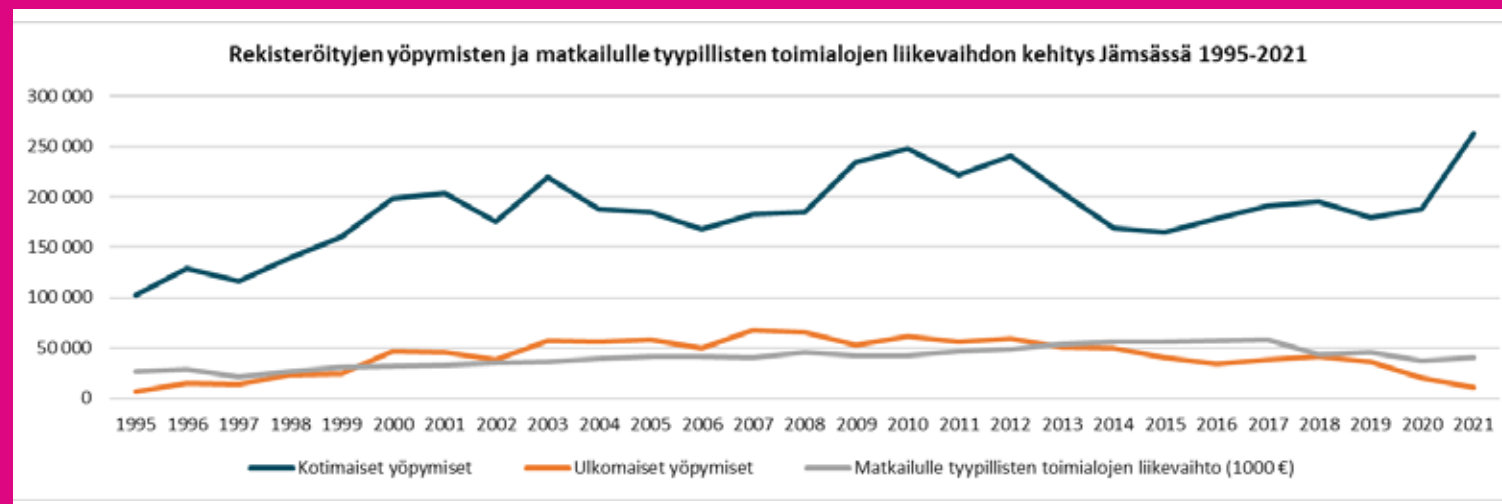

(1) Tilastokeskus: Matkailutilastot,
<http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/VisitFinland>

REKISTERÖITYJEN YÖPYMISTEN JA MATKAILUTOIMIALOJEN LIIKEVAIHDON KEHITYS JÄMSÄSSÄ VUOSINA 1995-2020 ⁽¹⁾

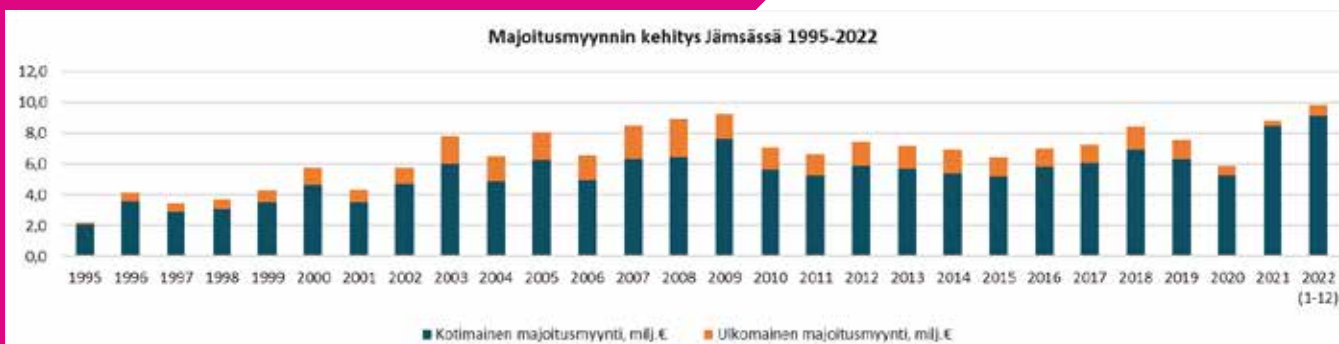
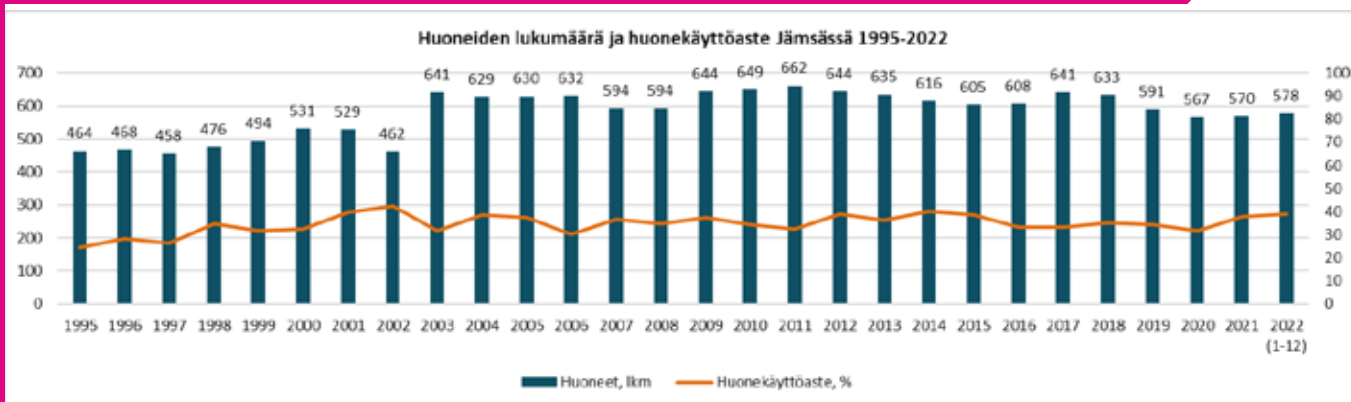

- Ulkomaisten yöpymisten määrä on kasvanut vuoteen 2012 asti, jonka jälkeen se on ollut pienessä laskussa, koronavuosien lasku on ollut reippaampaa.
- Myös kotimaisten yöpymisten määrä on laskenut vuoden 2012 jälkeen.
- Kotimaisten yöpymisten määrän kasvu vuonna 2021 ei vielä näy liikevaihdon kasvussa.

(1) Tilastokeskus: Matkailutilastot, <http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/VisitFinland>

MAJOITUSKAPASITEETTI JA MAJOITUSMYYNТИ JÄMSÄSSÄ VUOSINA 1995-2022⁽¹⁾

VUONNA 2022

- 5 majoitusliikettä
- 578 huonetta, käyttöaste 38,9 %, keskihinta 126,56 €
- 3 604 vuodetta, käyttöaste 22,0 %
- Airbnb ja Vrbo: 130 majoitusliikettä, 117 asuntoa, 290 huonetta, asuntojen käyttöaste 49,2 % (2)
- Rekisteröidyn yöpymisen keskihinta 33,98 € (kotimainen 33,90 € ja ulkomainen 35,04 €)
- Rekisteröity majoitusmyynti 9,8 milj.€, josta kotimaista 9,1 milj.€ ja ulkomaista 0,7 milj.€
- Majoitusmyynti yhteensä 11,5 milj.€, joten Airbnb:n ja Vrbo:n osuus 2,9 milj.€ (24,7 %)(2)

(1) Tilastokeskus: Matkailutilastot, <http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/VisitFinland>

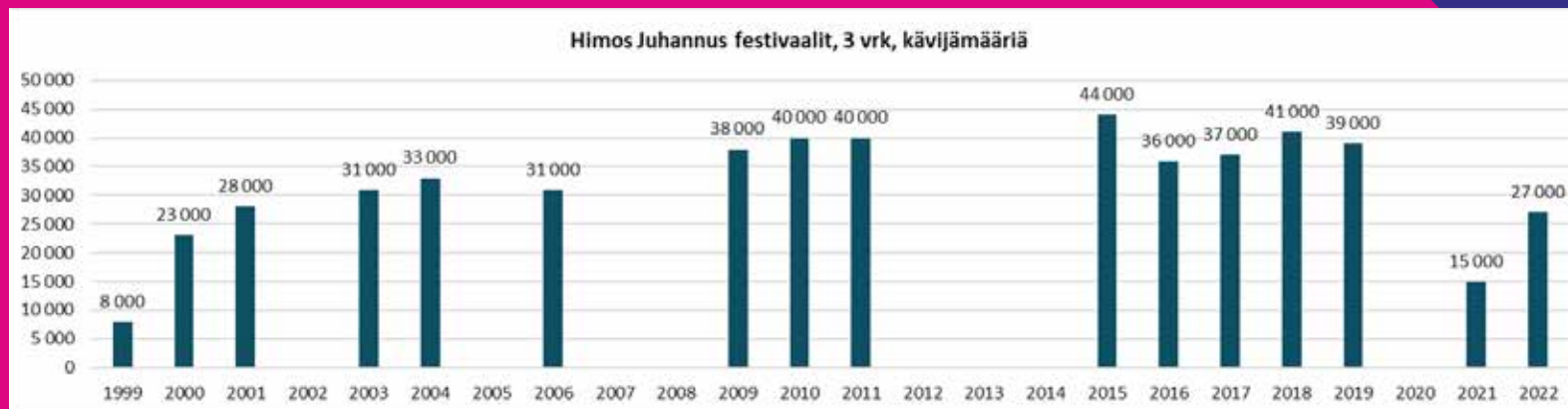
(2) Visitor

TAPAHTUMIEN KÄVIJÄMÄÄRIÄ

HIMOS JUHANNUS FESTIVAALI, KÄVIJÄMÄÄRIÄ (1)

- Vuonna 1999 järjestetty ensimmäisen kerran, 8 000 kävijää
- Vuonna 2002 valmistui leirintäalueen uudistus
- Vuonna 2007 valmistui Himos Areena
- Ennen koronaa joka vuosi noin 40 000 kävijää / 3 vrk
- Vuonna 2020 ei järjestetty

(1) <https://himosjuhannus.fi/historiaa/>

(2) <https://kskauppakamari.fi/fi-fi/article/etusivu/himos-kasvaa-vuosi-vuodelta/613/>

MUITA TAPAHTUMIA (2)

Iskelmä Festivaali	2018: 35 000 /2019: 36 000 /2021: 15 000
Jysäri Festivaalit	2018: 16 000 /2019: 17 000 /2022: 17 000
FinnMETKO	2018: 35 000 /2020: 10 000 / 2022: 28 000

Aita- ja pikajuoksukarnevaalit

noin 3000/v

Akuliina

noin 2000

Ravit

noin 3500/pv

Secto Rally

2022: 230000 kävijää,

Jämsän seudulla 2-3 EK:ta/12sta 2021:

sama kuin 2019 eli noin 270 000 kaikkiaan

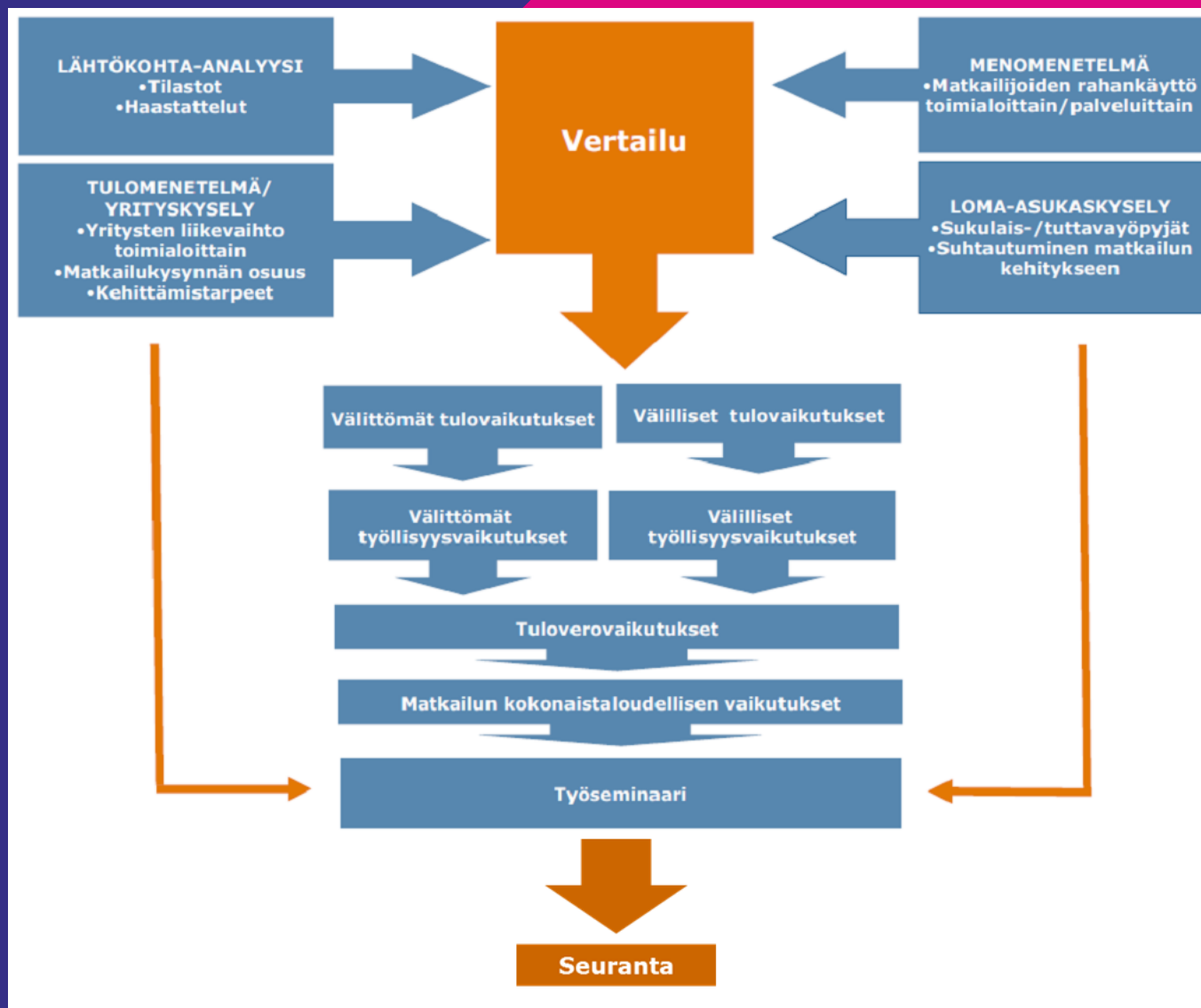
Himos Lomat Oy vastaa Himos Areenan tapahtumatarjonnasta, mm. Himos Truck Show ja Classic Garage -autotapahtumat, Himos Areenalla (2016->) noin 100 tapahtumaa/v

POHJOISMAINEN MATKAILUN TULO- JA TYÖLLISYYSMALLI

- Matkailun aluetalousvaikutukset kuvaavat sitä, kuinka suuren osuuden matkailijoiden rahankäyttö/ostot muodostavat yrityksen liikevaihdosta. Osa yritysten myynnistä syntyy paikallisesta kysynnästä. Arviot matkailukysynnän osuudesta perustuvat yleiseen tutkimusaineistoon sekä Jämsän yrityksille suunnattuun kyselyyn.
- Aluetalousvaikutusten laskenta suoritettiin ns. pohjoismaista laskentamallia hyväksi käyttäen. Työvaiheessa laskettiin:
  - Matkailutulo: Kuinka paljon alueen yritykset saavat matkailukysynnästä aiheutuvaa tuloa suoraan ja välillisesti.
  - Matkailutyöllisyys: Kuinka paljon suoran ja välillisen matkailutulon tuottaminen vaatii henkilötyövuosia. Henkilötyövuodet lasketaan Tilastokeskuksen panos/tuotosmallilla. On huomioitava, että matkailutyöllisyys ei kaikki kohdistu Jämsään.
  - Palkkatulo: Lasketaan matkailutyöllisyyden ja alan keskimääräisten ansioiden perusteella.
  - Palkkaverotulo: Lasketaan keskimääräisellä tuloveroasteella. On huomioitava, että kaikki palkkaverotulo ei kohdistu Jämsään.

Tulo

Meno

WELCOME
ALL SIZES
ALL COLORS
ALL CULTURES
ALL SEXES
ALL BELIEFS
ALL RELIGIONS
ALL AGES
ALL TYPES
ALL PEOPLE

-

Matkailuosuuden vertailua		
Yrityskysely	TK: Matkailutilinpito 2019	
2023	Keski-Suomi	Koko maa
77 %	100 %	100 %
47 %	29 %	26 %
-	45 %	68 %
97 %	100 %	100 %
90 %	37 %	34 %
25 %	23 %	22 %
20 %	3 %	3 %

MATKAILUN TULO- JA TYÖLLISYYSVAIKUTUKSET

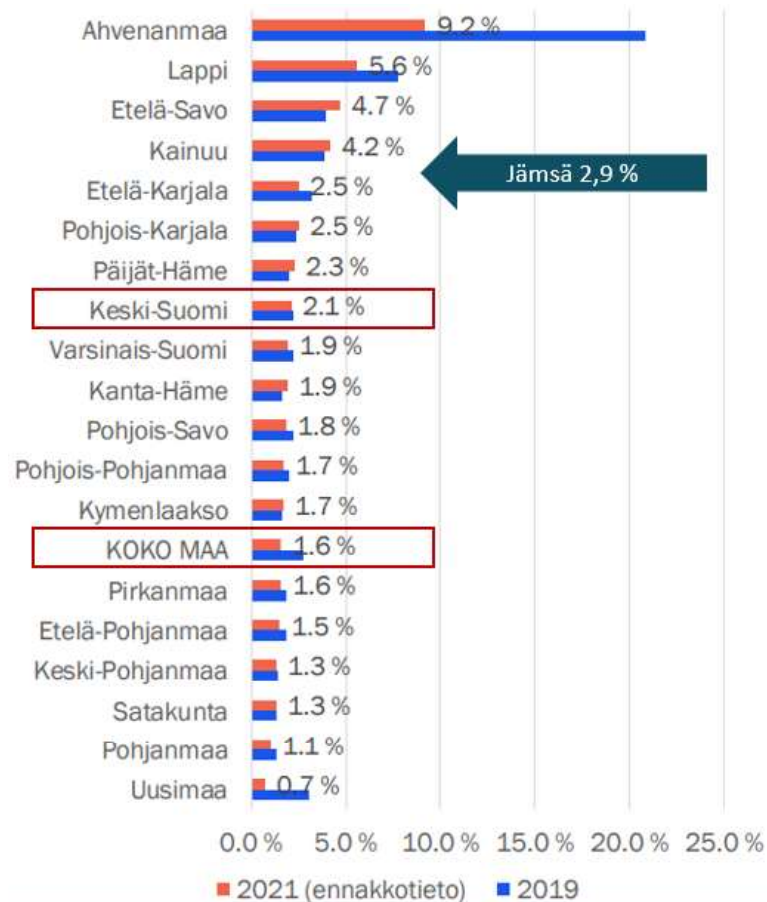
- Jämsän matkailun välitön ja arvonlisäveroton matkailutulo oli 34,7 milj.€ ja välitön työllisyysvaikutus 174 henkilötyövuotta vuonna 2021.
- Matkailun osuus Jämsän kaikkien yritystoimipaikkojen liikevaihdosta oli 2,9 % ja henkilötyövuosista 3,7 % vuonna 2021.
- Matkailun osuus bruttokansantuotteesta oli vuonna 2021 Keski-Suomessa 2,1 % ja koko Suomessa 1,6 %. Matkailutyöllisten osuus kaikista työllisistä oli vuonna 2021 Keski-Suomessa 4,1 % ja koko Suomessa 4,9 %.

Välitön
matkailutulo
34,7 milj.€

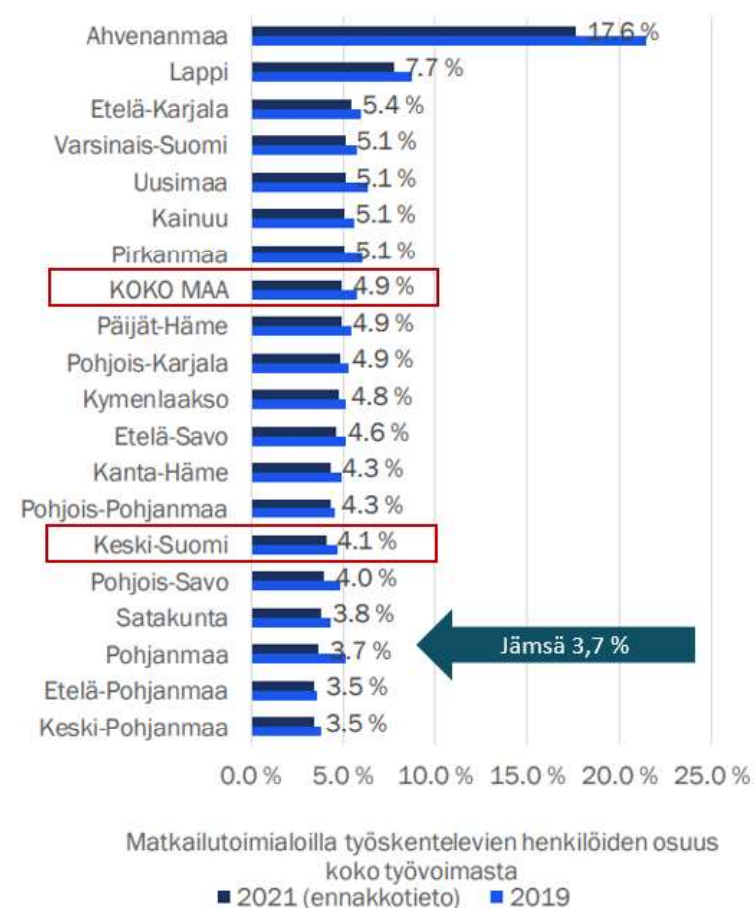
Välitön
matkailutyöllisyys
174 htv

Matkailutoimialat Jämsässä 2021	Toimipaikat	Henkilöstö- määrä, htv	Liikevaihto, milj.€	Matkailutulo, milj.€		Matkailutyöllisyys, htv	
				Välitön	Välillinen	Välitön	Välillinen
Majoituspalvelut	18	16	6,4	5,8	3,5	14	7
Ravitsemispalvelut	51	137	17,1	6,0	3,5	48	23
Henkilöliikenteen palvelut	37	85	7,6	3,4	1,3	38	33
Matkailu-, kulttuuri- ja virkistyspalvelut	30	66	8,6	4,9	1,9	38	14
Polttoainekauppa	6	16	6,2	1,5	0,6	4	1
Vähittäiskauppa	95	314	130,3	13,0	7,2	31	10
YHTEENSÄ	237	634	176,1	34,7	17,8	174	88

Matkailun osuus bruttokansantuotteesta⁽¹⁾

Matkailutyöllisten osuus kaikista työllisistä⁽¹⁾

(1) Matkailutilinpito ja matkailukysynnän arviot 2022, Matkailu lukuina - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu (tem.fi)

MATKAILUN KOKONAISHYÖTY

- Jämsän välitön ja välillinen matkailutulo olivat yhteensä 52,5 milj.€ ja välitön ja välillinen työllisyysvaikutus yhteensä 262 henkilötyövuotta vuonna 2021.
- Palkkatulovaikutuksia syntyi yhteensä 11,9 milj.€ (Keski-Suomen kokonaikaisten palkansaaajien keskiansion mukaan arvioituna).
- Verotulovaikutuksia syntyi yhteensä 1,0 milj.€ (Jämsän vuoden 2023 tuloveroasteen, 8,36 %, mukaan arvioituna).
- Matkailun kokonaishyöty oli 65,4 milj.€.

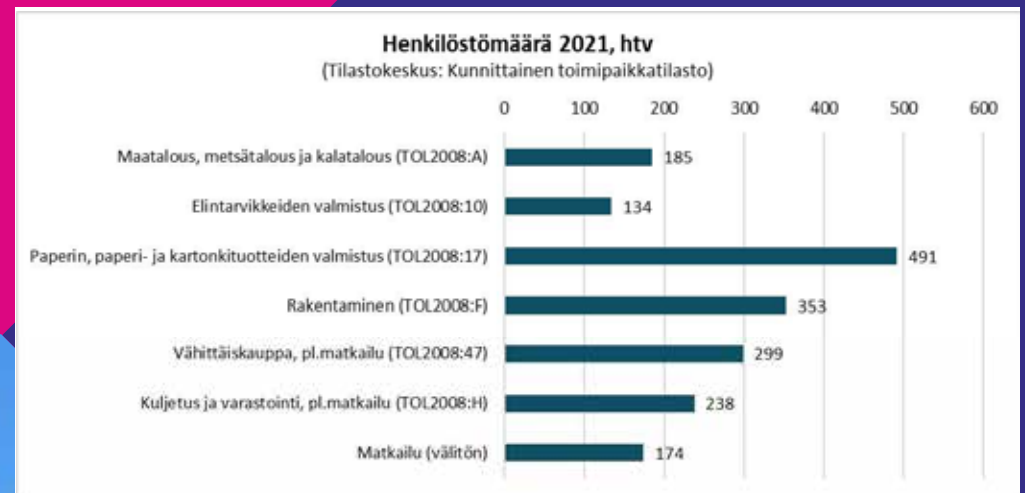
Matkailun kokonaishyöty 2021	Välitön	Välillinen	Yhteensä
Matkailutulo, milj.€	34,7	17,8	52,5
Palkkatulovaikutukset, milj.€	7,9	4,0	11,9
Verotulovaikutukset, milj.€	0,7	0,3	1,0
MATKAILUN KOKONAISHYÖTY, milj.€	43,2	22,2	65,4
Työllisyysvaikutus, htv	174	88	262

MATKAILUN VERTAILU JÄMSÄN MUIHIN TOIMIALOIHIN

Liikevaihdolla mitattuna matkailu on yli kaksinkertainen maa- ja metsätalouteen verrattuna.

Henkilöstömäärällä (HTV) mitattuna matkailu on suurempi kuin elintarvike- tai metalliteollisuus.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

- **Matkailulle tyypillisten toimialojen toimipaikkojen määrä on pieni ja suuri osa toimipaikoista on henkilöstömäärällä mitattuna pieniä.**
  - Muutama merkittävä kärkiyritys.
  - Majoitustoimipaikkojen määrä on kasvanut lukumääräisesti jonkin verran, mutta suhteellisesti merkittävästi.
  - Yhteenlaskettu aluetalousvaikutus on kuitenkin suuri ja matkailun suhteellinen osuus suurempi kuin valtakunnan tasolla.
  - Liikevaihdolla mitattuna matkailu on yli kaksinkertainen maa- ja metsätalouteen verrattuna.
  - Matkailun kokonaishyöty on 65,4 milj.€.
- **Paljon yrittäjävetoisia pienyrityksiä.**
  - Liiketoiminnan jatkumisen riski, markkinointi- ja kehittämisresurssit pienet.
- **Matkailuliikevaihto on kasvanut merkittävästi vuoteen 2017 asti, mutta sen jälkeen erityisesti majoituksen sekä kulttuuri, urheilu ja virkistyspalveluiden liikevaihto pudonnut.**
  - Myös koronavuosina ko. toimialojen liikevaihto on pysynyt matalalla tasolla.
- **Vähittäiskaupan osuus suurempi kuin maakunnassa keskimäärin.**
  - Matkailijoiden ja vapaa-ajan asukkaiden merkitys suuri.
- **Suosituks**
  - Tarvitaan yrityskehitystä ja sijoittumista edistävää toimintaa.
  - Tarvitaan edelleen koordinoitua yhteismarkkinointia ja -kehittämistä.
  - Vähittäiskaupan mukaan saaminen yhteistyöhön.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

- **Himos Jämsän matkailu hyvin kotimaan vapaa-ajan painotteinen.**
  - Onko helpompaa lisätä kotimaan kysyntää kasvattamalla markkinaosuutta vai hakea kasvua ulkomaisista matkailijaryhmistä?
- **Kesä- ja talvikauden ero yöpymismäärissä on yllättävänkin pieni.**
  - Huhti-toukokuun ja syys-marraskuun kysynnän kasvattaminen vaatii toimenpiteitä.
- **Himoksen yritykset investoivat alueelle, uskoa kasvuun löytyy.**
- **Suosituks**
  - Panostetaan valikoituihin ulkomaan markkinoihin segmentteihin digitaalisia kanavia hyödyntäen.
  - Merkittävien tapahtumien kehittäminen syyskaudelle.
  - Toimijoiden kasvutavoitteiden saavuttamisen helpottamiseksi myös julkisen sektorin panostuksia kannattaa kasvattaa.
  - Päätäjien tuen saaminen matkailunpanostuksille.

